

Andrzej-Ludwik Włoszczyński

projekt
ORLI DOM
TOM III

© Copyright by Andrzej-Ludwik Włoszczyński, 2011 r.

© Copyright by Wydawnictwo internetowe e-bookowo, 2016 r.

Grafika na okładce: Andrzej-Ludwik Włoszczyński

Projekt okładki: Andrzej-Ludwik Włoszczyński

ISBN 978-83-7859-766-7

Autor: Andrzej-Ludwik Włoszczyński

Kontakt: tel. 602 229 544, alw@e-alw.com

Wydawca: Wydawnictwo internetowe e-bookowo

www.e-bookowo.pl

Kontakt: wydawnictwo@e-bookowo.pl

PATRONAT:

Muzeum
Narodowe
w Gdańsku

Muzeum Hymnu Narodowego w Będminie,
Oddział Muzeum Narodowego w Gdańsku

PATRONAT MEDIALNY:

Signs.pl portal polskiej reklamy wizualnej

Bussines & Beauty Magazyn

Visual Communication

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Kopiowanie, rozpowszechnianie części lub całości
bez zgody wydawcy zabronione.

Wydanie I 2016 r.

Andrzej-Ludwik Włoszczyński

projekt
ORLI DOM
TOM III

SPIS TREŚCI

Drogi Czytelniku	3
CZĘŚĆ IV TABLICE URZĘDOWE	5
Wprowadzenie	6
Zamieszanie z tablicami urzędowymi	7
Owalna tablica z godłem	7
Jak to wygląda w praktyce	10
Oferta producentów	11
Urzędowe tablice prostokątne	14
Gdzie jest wzór	18
Zaginione wzory tablic urzędowych z roku 1955	26
Odtwarzanie wzoru	30
Odtworzony wzór tablicy owalnej	33
Konkluzja	34
Liternictwo dla tablic	35
Zmiana wnętrza tablicy owalnej	37
Przykład historyczny	42
Ogólny zarys koncepcji oznakowania	44
Wzory tablic	47
Tablica urzędowa owalna – podstawowa	48
Tablica urzędowa owalna – warianty	49
Tablica urzędowa owalna – warianty	50
Tablice urzędowe – ekspozycja	51
CZĘŚĆ V MARKA NARODOWA	52
Czym jest marka narodowa	53
Polska jak Szwajcaria	61
Minimalna wielkość	66
Oznakowanie wyrobów	66
Wielkość minimalna znaku	69
Favicon	71
Dodatek odautorski	76

Drogi Czytelniku,

trafia do Twoich rąk trzeci tom „projektu Orli Dom”. W pierwszym tomie przedstawiłem projekt uproszczenia godła państwa, z jednoczesnym uzasadnieniem takiej zmiany, heraldycznym, historycznym, jak i praktycznym. W tomie II rozwinąłem temat godła, już w zastosowaniach, w ramach struktur rządowych, i zaprezentowałem koncepcję godeł, tej struktury. Wchodząc tym samym w problematykę identyfikacji wizualnej rządu, na bazie 4 punktów styku obywatela z urzędem.

Jednym z tych punktów styku, obywatela z urzędem, są tablice urzędowe, którymi zajmuję się w niniejszym tomie. Patrz część IV Tablice urzędowe. A jako, że temat symboli państwa daleko wykracza, poza posługiwanie się nim przez struktury rządowe, w części V Marka narodowa przedstawiam moje przemyślenia i koncepcje, w obszarze funkcjonowania symboliki narodowej w promocji państwa, wewnątrz i na zewnątrz, czyli zajmuję się marką narodową, której nie mamy.

Być może to, co tu przeczytasz i zobaczysz, wyda Ci się zaskakujące, może kontrowersyjne. Pamiętaj jednak Drogi Czytelniku o celu, jaki sobie postawiłem w pierwszym tomie „projektu Orli Dom” (e-book). W kolejnych tomach (II i III) rozwijam jedynie tamtą koncepcję, próbując ogarnąć wizualność naszego państwa, w punktach najbardziej krytycznych.

Przedstawione, w tych trzech tomach „projektu Orli Dom”, koncepcje są naturalnie autorską wizją, mierzeniem się z tematem trudnym. Nie jest to naturalnie pełny zakres stworzonej dokumentacji, która liczy sobie ponad 800 stron w formacie 30×30 cm, wiele tematów i detali przyszło pominąć. Mam jednak nadzieję, że bez szkody dla prezentowanej koncepcji.

Drogi Czytelniku, w roku 2017 przypada 90 rocznica wprowadzenia herbu Orła Białego, projektu profesora Zygmunta Kamińskiego, jako godła Rzeczypospolitej Polskiej. Chciałbym, tym moim trzypomowym „projektem Orli Dom”, uczcić tę tak ważną rocznicę.

IV
TABLICE
URZĘDOWE

WPROWADZENIE

Tablice urzędowe funkcjonują w przestrzeni publicznej pełniąc rolę informacyjną, nie tylko o danej instytucji, ale także szerzej wpływając, w swojej wielości, na postrzeganie tych instytucji, jako części struktur państwa.

Dbłość o wizerunek państwa powinna się zatem przekładać na jednolity wygląd tych tablic, w każdym ich detalu. To z kolei wymaga łatwo dostępnego i oficjalnie uznanego wzorca tych tablic. Dopiero bowiem na tej podstawie można egzekwować jednolitość wizerunku.

Poniższe studium koncepcyjne tablic urzędowych, owalnych z godłem i prostokątnych z nazwą instytucji, jest próbą wyznaczenia ram jednolitości tychże tablic, a docelowo ujednoczenia, w tym zakresie, wizerunku instytucji państwa.

Wypracowana koncepcja uzupełnień i zmian może rodzić wątpliwości, co do przyjętego kierunku, niemniej, jako taka, podejmuje po raz pierwszy problem wzorców i jednorodności tablic urzędowych, pozwalając, jak sądzę, na podjęcie dyskusji merytorycznej. Zwizualizowanie tego problemu, tak stanu obecnego, jak i proponowanych zmian, pozwala oderwać się od jedynie teoretycznego rozważania tematu.

ZAMIESZANIE Z TABLICAMI URZĘDOWYMI

OWALNA TABLICA Z GODŁEM

Jednym z istotnych elementów identyfikacji wizualnej państwa jest owalna tablica urzędowa, z godłem. Mamy co prawda teoretyczne unormowanie, dotyczące tych właśnie tablic, jednak to, co oglądamy na co dzień, daleko czasem odbiega od tego unormowania, tak w proporcjach samej tablicy, jak i proporcjach herbu Rzeczypospolitej, wewnątrz, w stosunku do niej, ale także jego kształcie.

Zacznijmy od aktów prawnych, odnoszących się do tychże tablic owalnych. „Ustawa o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych” stanowi:

„Art. 3.

1. Godło Rzeczypospolitej Polskiej umieszcza się w szczególności w pomieszczeniach urzędowych i salach posiedzeń, salach wykładowych i lekcyjnych należących do:

1) organów państwowych,

1a) organów gmin, powiatów, samorządów województw oraz związków jednostek samorządu terytorialnego,

1b) klubów, kół i zespołów poselskich, senackich i parlamentarnych oraz biur poselskich, senatorskich i poselsko-senatorskich,

2) jednostek Sił Zbrojnych,

3) szkół i placówek oświatowo-wychowawczych,

4) przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych oraz innych oficjalnych przedstawicielstw i misji za granicą.

1a. Na budynkach siedzib podmiotów, o których mowa w art. 2a, umieszcza się urzędowe tablice z godłem Rzeczypospolitej Polskiej oraz urzędowe tablice z napisem nazwy tego podmiotu.

1b. Urzędowa tablica z godłem ma kształt owalny w układzie pionowym, obwódkę biało-czerwoną i tło szare, na którym znajduje się godło Rzeczypospolitej Polskiej. Urzędowa tablica z napisem jest prostokątna w układzie poziomym, ma tło czerwone, a litery napisu białe.

2. Godło Rzeczypospolitej Polskiej można umieszczać w innych miejscach niż wymienione w ust. 1, z uwzględnieniem art. 1 ust. 2.
3. Jednostki organizacyjne wymienione w ust. 1 pkt 4, w wypadkach przewidzianych w prawie i zwyczajach międzynarodowych, umieszczają godło Rzeczypospolitej Polskiej także na obiektach stanowiących ich siedziby urzędowe.
- 4. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wzory oraz wymiary urzędowych tablic z godłem Rzeczypospolitej Polskiej i napisem, a także sposób ich umieszczania na budynkach siedzib podmiotów, o których mowa w art. 2a, biorąc pod uwagę czytelność i estetykę tablic oraz funkcjonalność ich umieszczania.”**

A teraz kolejny akt prawny, czyli wspomniane wyżej rozporządzenie – „Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1955 r. w sprawie tablic i pieczęci urzędowych.” (D.U. z 1955 nr 47 poz. 316, brzmienie od 22 kwietnia 1991):

„ROZDZIAŁ 1. Tablice urzędowe.

§1. Na budynku siedziby jednostki organizacyjnej uprawnionej do używania wizerunku orła umieszcza się tablicę z godłem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz tablicę z napisem – zależnie od warunków miejscowych – nad wejściem do budynku lub z boku od tego wejścia w ten sposób, by tablica z godłem znajdowała się bezpośrednio nad tablicą z napisem.

§2. Jeżeli szczególne warunki miejscowe nie pozwalają na łączne umieszczenie obu tablic w sposób określony w § 1, umieszcza się tablicę z godłem nad wejściem do budynku, tablicę zaś z napisem z boku od wejścia.

§3. Jeżeli przy wejściu do budynku mają być umieszczone tablice urzędowe kilku jednostek organizacyjnych, umieszcza się tylko jedną tablicę z godłem i po jednej tablicy z wypisaną nazwą każdej z tych jednostek.

§ 4. Wymiary tablic z godłem wynoszą:

- 1) dla organów naczelnych, Najwyższej Izby Kontroli, Sądu Najwyższego, Prokuratury Generalnej i urzędów centralnych – 60 cm na 48 cm**
- 2) dla wszystkich innych jednostek organizacyjnych – 50 cm na 40 cm.**

- § 5. Wymiary tablic z napisem zależą od wysokości liter i długości napisu. Stosunek szerokości tablicy z napisem do jej długości wynosi 1 : 3.
- § 6. Wysokość liter napisu wynosi dla wszystkich jednostek organizacyjnych 5 cm.
- § 7. Ze względu na długość nazwy można w napisie użyć nazwy skróconej lub liter mniejszych dla części napisu mającej mniejsze znaczenie.
- § 8. Wielkość liter napisu oraz barwy, kształt, wymiary i wzajemny układ tablicy urzędów i instytucji państwowych za granicą mogą być odmienne od określonych w niniejszym rozporządzeniu.
- § 9. Umieszczenie wizerunku orła i napisu może być przystosowane do szczególnych właściwości architektonicznych budynku.
- § 10. Właściwy organ naczelny może zarządzić używanie przez podległe organy wykonawcze i pomocnicze zakłady, placówki oraz przedsiębiorstwa zamiast wizerunku orła innej oznaki.”

Przytoczyłem tu pełne brzmienie, choć tematem są tylko tablice owalne z herbem Rzeczypospolitej. Ciekawostką tego rozporządzenia (korzystałem z Internetowego Systemu Aktów Prawnych Sejmu RP) jest całkowity brak wzoru takiej tablicy owalnej, tak w nowelizowanym tekście, jak i pierwotnym z 1955 r. Mamy zatem podane tylko wymiary zewnętrzne i kształt, ale brak najważniejszego, czyli opisu i wymiarowania wypełnienia tablicy oraz jej kolorystyki.

Brak więc, przede wszystkim proporcji herbu RP, w stosunku do całej tablicy. Pojawia się też na tablicach kolor szary, pod herbem, i obwódka czerwono-biała. Są te elementy wymienione słownie, ale nie doprecyzowane, a wzoru, czy choćby ilustracji, brak. Mamy zatem sytuację dość kuriozalną. Z jednej strony, obowiązek stosowania tablic o określonym wyglądzie, z drugiej, brak precyzyjnego opisu i rysunku technicznego, wzorca wykonawczego. W takiej sytuacji jedynym parametrem sprawdzenia poprawności tablicy jest obecność tych elementów na tablicy oraz sama jej wielkość. I tylko tyle.

JAK TO WYGLĄDA W PRAKTYCE

Jak zatem wygląda stosowanie tego rozporządzenia Rady Ministrów? Można zobaczyć efekt na zebranych w internecie fotografiach tablic, tak już zainstalowanych, jak i w ofercie producentów. Rozmowy z wykonawcami, jakie miałem możliwość odbyć, prowadzą do jednego wniosku – zresztą tego samego co w wypadku samego herbu RP – brak wzorca powoduje nie tylko konieczność odtworzenia herbu, ale również konieczność zaprojektowania układu wewnętrznego tablicy, relacji wielkości, samodzielnie i na wyczucie. Przestaje zatem dziwić, taki a nie inny, wygląd tablic i występujące między nimi różnice.

Poniżej 4 przykładowe tablic pobrane z internetu.

Przyjrzyjmy się różnicom jakie występują w detalach:

- a/ szare tło – nawet przyjmując przekłamania fotografii nie ulega wątpliwości, że mamy co najmniej dwie różne szarości,
- b/ rysunek herbu RP, w każdym z przykładów jest nieco inny, tak orła jak i samej tarczy herbowej,
- c/ różna wielkość herbu RP w stosunku do tarczy,
- d/ różna wielkość samego godła heraldycznego w stosunku do tarczy herbowej,
- e/ różna grubość czerwono-białego otoku tablicy owalnej, po zewnętrznej.

Obojętne jednak co zarzucimy, takiemu czy innemu detelowi, zgodnie z zapisem rozporządzenia i wobec braku wzorca, jedyną wadą mogą być tylko wymiary tablicy. Na następnej stronie prezentuję 4 tablice urzędowe, wiszące na budynkach ministerstw. Dwie pierwsze (od lewej) z siedziby Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie.

Mamy także nieprawidłowe stosowanie tablic, poniżej, niezgodne z zapisem „Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1955 r. w sprawie tablic i pieczęci urzędowych.” (D.U. z 1955 nr 47 poz. 316, brzmienie od 22 kwietnia 1991).

W obu powyższych wypadkach występuje powielone godło, co wydaje się dość kuriozalne i nie ma żadnego sensownego uzasadnienia. W wypadku MEN nad tablicą prostokątną z nazwą nie ma co prawda tablicy owalnej, jest jednak godło heraldyczne, w formie przestrzennej, co jest dopuszczalne, zgodnie z cytowanym wyżej rozporządzeniem.

Warto przy okazji zwrócić uwagę na różną wielkość godła na obu prostokątnych tablicach z nazwą ministerstwa .

OFERTA PRODUCENTÓW

Zanim omówimy błędy, w oferowanych przez producentów tablicach, warto przywołać jedyny precyzyjny parametr odnoszący się do nich, z obowiązującego rozporządzenia:

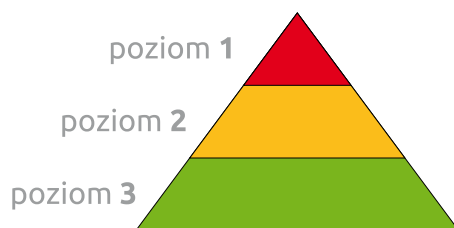
V
MARKA
NARODOWA

CZYM JEST MARKA NARODOWA

Dyskusja o marce narodowej (national brand) rozwinęła się przy okazji prezentowania nowego logo Polska (tzw. sprężynki). Z racji niejasnych komunikatów, słanych przez organizatora całej akcji, pojawiło się sporo niejasności – co do czego, co jest czym i co zamiast czego. Niestety równie szybko jak dyskusja rozkwitła, tak i zwiędła. Emocji było sporo, ale na błędy merytoryczne większość uwagi nie zwróciła.

Problemem podstawowym, jaki się przy tejże okazji pojawił, było nie rozróżnianie tego, co jest znakiem marki narodowej (national brand), a co znakiem marki turystycznej (national tourism brand) państwa. Pojawił się tu błąd, w przypisaniu znaków promocji turystycznej i nie tylko utożsamiania ich z marką narodową, ale wręcz określenia ich jako „identyfikację wizualną kraju”. Trochę to tak, jak gdyby, np. logo Sprite, (marka produktu), uznać za identyfikację wizualną koncernu Coca-Cola. Mamy zatem zamieszanie terminologiczne i nie rozróżnianie co czym jest, wynikające, chyba, z braku wiedzy o strukturze hierarchicznej znaków. Skłoniło mnie to do poniższych rozważań na temat czym jest znak marki narodowej (national brand) i jak plasuje się on w hierarchii innych znaków / symboli państwa.

Zacznijmy od hierarchii znaków państwa, czyli mała typologia. Znaki reprezentujące państwo na zewnątrz i wewnątrz możemy uszeregować w formę piramidy, sytuując je wedle ich ważności.

I tak, idąc od wierzchołka piramidy w dół, mamy trzy poziomy ważności znaków:

Poziom 1. Herb/godło państwa – oficjalny i najważniejszy znak / symbol państwa. Również godło heraldyczne.

Poziom 2. Znak marki narodowej.

Poziom 3. Znaki promocyjne, różnych obszarów tematycznych zarządzanych przez państwo, również logo organów państwa, nie będące herbem / godłem państwa.

Poziomy 1 jest stabilne, nienaruszalny, Poziom 2 jest stabilny (prawie). Natomiast poziom 3 jest mobilny, zmienny.

A teraz wyjaśnijmy sobie terminologię i to co ona w sobie kryje. Części składowe marki narodowej najlepiej pokazuje hexagon brandu narodowego.

Znak marki narodowej (national brand) – jest znakiem kraju, promującym wszystkie typy aktywności państwa, w każdym możliwym obszarze, zewnętrznym i wewnętrznym (turystyka, biznes, kultura itp.). Jest zatem znakiem stojącym niżej (poziom 2) od symboli narodowych (herb i flaga), ale jednocześnie ponad znakami promocyjnymi poszczególnych obszarów działań kraju, jak np. turystyka (poziom 3), lub też zastępuje je. Jest to więc znak obsługujący wszelkie obszary działań (vide Szwajcaria) lub znak parasolowy, nie wykluczający istnienia innych znaków dla poszczególnych obszarów działań. Marka narodowa (national brand), w odróżnieniu od marki turystycznej kraju (national tourism brand), jest / powinna być nierozzerwalnie

związana z symbolami państwa – herbem i / lub flagą (barwy i ich układ) – dla jednorodności wizerunku państwa, jako całości.

Identyfikacja wizualna państwa – to nie jest znak promocji turystycznej (national tourism brand), ani nawet znak marki narodowej (national brand). To zbiór znaków / symboli, jakimi państwo posługuje się oficjalnie wewnątrz kraju i na zewnątrz.

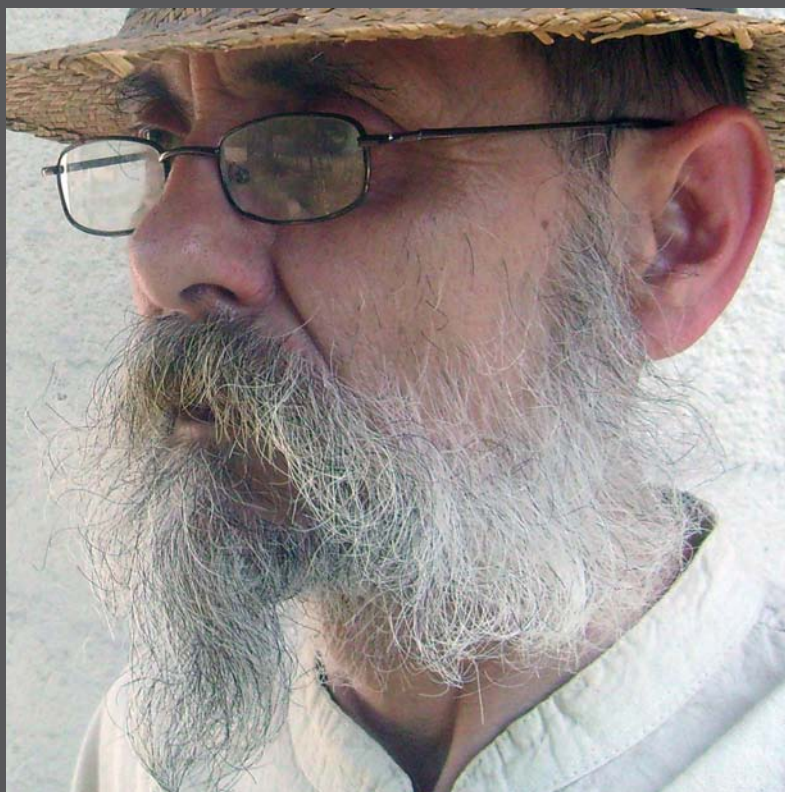
Powyższe objaśnienia teoretyczne możemy sprawdzić i hierarchizować na przykładach znaków państw europejskich.

W Europie mamy aktualnie dwie marki narodowe (national brand): Szwajcarii i Szwecji. W obu przypadkach wykorzystany został jeden z symboli państwa – flaga. Choć w wypadku Szwajcarii równie zasadne będzie twierdzenie o wykorzystaniu godła państwa.

Pozostałe europejskie znaki, prezentowane jako marki narodowe (national brand), są w rzeczywistości tylko znakami promocji turystycznej danego państwa. Prawidłowo możemy zatem mówić, w wypadku znaków promocji turystycznej, o „identyfikacji wizualnej marki turystycznej kraju”.

Andrzej-Ludwik Włoszczyński
projektant, doradca

45 lat pracy zawodowej, w tym:
10 lat grafik w Państwowym Instytucie Wydawniczym,
15 lat prowadził autorską pracownię projektową,
3 lata wykładowca identyfikacji wizualnej
w Warszawskiej Szkole Reklamy.

Strony internetowe Autora:
projekty logo – www.e-alw.com
Orli Dom – www.orlidom.pl
Wizerunek miasta – www.wizerunekmiasta.pl
blog alw – <http://alw.pl>

Kontakt:
tel. 602 229 544
alw@e-alw.com